

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

TYRIMO SAVO INICIATYVA PRIEŠ VALSTYBINĘ ENERGETIKOS REGULIAVIMO TARYBĄ PAŽYMA

2021 m. lapkričio 18 d. Nr. 4D-2021/1-625
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius, atsižvelgęs į asociacijos „X“ (toliau vadinama ir – Asociacija) pateiktą informaciją, taip pat įvertinęs Valstybinės energetikos reguliavimo tarybos (toliau vadinama – Taryba) ir kitų valstybės ir savivaldybės institucijų pateiktus atsakymus bei pirmiau nurodomą teisinį reglamentavimą, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 13 straipsnio 3 dalimi bei Lietuvos Respublikos Konstitucijos 73 straipsniu ir Seimo kontrolierių įstatymo 3 straipsniu, pradėjo tyrimą savo iniciatyva dėl Valstybinės energetikos reguliavimo tarybos (toliau vadinama – Taryba; iki 2019-07-01 buvusi Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija; toliau vadinama – Komisija) galimo neveikimo, vykdant jai priskirtas funkcijas, susijusias su valstybės reguliuojamų kainų bei jų viršutinių ribų nustatymu / derinimu, teikiamų paslaugų sąnaudų įvertinimu, t. y. kiek tai sietina su šilumos kainų nustatymo / derinimo procedūros vykdymu, jos terminais bei vartotojų teise mokėti teisingą kainą už tiekiamą šilumą.

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad „neatsiejami teisinės valstybės principo elementai yra teisėtų lūkesčių apsauga, teisinis tikrumas ir teisinis saugumas. Konstituciniai teisėtų lūkesčių apsaugos, teisinio tikrumo ir teisinio saugumo principai suponuoja valstybės pareigą užtikrinti teisinio reguliavimo tikrumą ir stabilumą, apsaugoti asmenų teises, gerbti teisėtus interesus ir teisėtus lūkesčius. Šie principai *inter alia* suponuoja tai, kad valstybė privalo vykdyti prisiimtus įsipareigojimus asmeniui. Neužtikrinus asmens teisėtų lūkesčių apsaugos, teisinio tikrumo ir teisinio saugumo, nebūtų užtikrintas asmens pasitikėjimas valstybe ir teise. Vienas esminių Konstitucijoje įtvirtinto teisinės valstybės principo elementų yra ir teisinis aiškumas, kuris suponuoja tam tikrus privalomus reikalavimus teisiniam reguliavimui: jis privalo būti aiškus ir darnus, teisės normos turi būti formuluojamos tiksliai, jose negali būti dviprasmybių (Konstitucinio Teismo 2003 m. gegužės 30 d., 2004 m. sausio 26 d., 2008 m. gruodžio 24 d., 2009 m. birželio 22 d. nutarimai).“

2. Tyrimo pagrindas pradėti tyrimą savo iniciatyva yra Seimo kontrolierių įstatymo 13 straipsnio 3 dalis, kurioje nustatyta, kad, jeigu skundas yra gautas žodžiu, telefonu arba Seimo kontrolierius nustatė pareigūnų piktnaudžiavimo, biurokratizmo ar kitaip pažeistų žmogaus teisių ir laisvių požymių iš visuomenės informavimo priemonių bei iš kitų šaltinių, Seimo kontrolierius gali pradėti tyrimą savo iniciatyva.

Pagal Seimo kontrolierių įstatymo 19² straipsnio nuostatas, Seimo kontrolierių įstaiga yra nacionalinė žmogaus teisių institucija (NŽTI). Svarbiausi NŽTI tikslai – pasisakyti įvairiais žmogaus teisių klausimais ir, bendradarbiaujant su visuomene, kelti aktualias žmogaus teisių problemas, atlikti kitas pagrindines NŽTI funkcijas, apibrėžtas Jungtinių Tautų Generalinės Asamblėjos priimtoje rezoliucijoje.

Seimo kontrolierių įstaigoje buvo gautas Asociacijos kreipimasis, kuriame pateikta informacija dėl Tarybos jau daugiau nei šešeri metai „nesugebėjimo perskaičiuoti bazinės šilumos

kainos“ UAB „Y“ valdomoms dviem katilinėms.

Pažymėtina tai, kad, pagal Šilumos ūkio įstatymo nuostatas, *šilumos bazinė kaina* – ilgalaikė šilumos kaina, sudaryta iš pastoviosios ir kintamosios šilumos bazinės kainos dedamųjų, *apskaičiuotų pagal Tarybos patvirtintą Šilumos kainų nustatymo metodiką, parengtą pagal Tarybos parengtus ir Vyriausybės patvirtintus Šilumos kainų nustatymo metodikos principus*, nustatyta ne trumpesniai kaip 3 metų ir ne ilgesniai kaip 5 metų laikotarpiui (2 straipsnis); šilumos tiekėjas, kuris realizuoja ne mažiau kaip 10 GWh šilumos per metus, vadovaudamasis šilumos kainų nustatymo metodikomis ir atsižvelgdamas į savivaldybės institucijos ir Tarybos pastabas, parengia ir teikia Tarybai bei savivaldybės institucijai šilumos bazinės kainos projektą. Savivaldybės institucija ne vėliau kaip per 30 dienų teikia Tarybai bazinės kainos suderinimo dokumentus ir (ar) pagrįstas pastabas. *Taryba, išnagrinęjusi savivaldybės institucijos pastabas arba per 30 dienų jų negavusi, ne vėliau kaip per 15 dienų nustato šilumos bazinę kainą. [...]*“ (32 straipsnio 6 punktas).

Atkreiptinas dėmesys į Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo išaiškinimus (suformuotą praktiką):

- „Valdžios institucijos, siekdamos įgyvendinti gero viešojo administravimo principą, užtikrinti žmogaus teisių ir laisvių bei privataus asmens, kaip silpnesnės santykio su viešąja administracija šalies, apsaugą, privalo bet kurioje situacijoje vadovautis fundamentaliais protingumo, teisingumo, sąžiningumo principais, o sprendimų priėmimo metu atsižvelgti į susiklosčiusių faktinių aplinkybių visumą (LVAT 2014 m. kovo 4 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-385/2014, 2017 m. balandžio 10 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-322-552/2017)“;

- „Atsakovas, nepriimdamas administracinio sprendimo pažeidė teisės aktų reikalavimus, kuriais viešojo administravimo subjektui nustatomi procedūriniai terminai sprendimo priėmimui, tokie terminai yra skirti užtikrinti, kad administracinis procesas nebūtų pernelyg užtęsimas, o viešojo administravimo subjektai įvykdytų jiems pavestą kompetenciją. Minėtų terminų pažeidimas nedaro administracinio sprendimo negaliojančiu ar neatleidžia viešojo administravimo subjektą nuo pareigos priimti administracinį sprendimą, tačiau sprendimo nepriėmimo atveju, suinteresuotam asmeniui suteikia teisę kreiptis į teismą su skundu dėl viešojo administravimo subjekto vilkinimo priimant administracinį sprendimą, [...]“ (2013-10-08 sprendimas administracinė byla Nr. A⁵⁰²-940/2013).

Pateikta informacija leido kilti pagrįstoms abejonėms, kad dėl galimo teisės aktų netobulumo sudarytos prielaidos šilumos kainų nustatymo / derinimo procedūrą (įtraukiant reguliuojamų paslaugų sąnaudų pagrįstumo (būtinumo) patikrinimus, atliekamus vadovaujantis Energetikos įmonių reguliuojamos veiklos patikrinimų tvarkos aprašu) vykdyti neapibrėžtą laiką, tai yra, nevykdoma Tarybai valstybės priskirta funkcija (vilkinama ją vykdyti), pažeidžiamos šilumos vartotojų teisės ir teisėti interesai mokėti teisingą kainą už tiekiamą šilumą.

3. Tyrimo objektas. Teisės aktai, reglamentuojantys valstybės reguliuojamų šilumos kainų nustatymo/derinimo tvarką, terminus; Tarybos funkcijos, susijusios su valstybės reguliuojamų šilumos kainų nustatymu / derinimu, vykdymas.

4. Tyrimo tikslas nustatyti: 1) ar teisės aktai, reglamentuojantys valstybės reguliuojamų šilumos kainų nustatymo / derinimo procedūrą, procedūros terminus, yra pakankami; 2) ar Taryba ėmėsi pakankamų priemonių, kad valstybės reguliuojama šilumos bazinė kaina UAB „Y“ valdomoms dviem katilinėms būtų nustatyta per įmanomai trumpiausią laiką, tuo užtikrinant Trakų, Lentvario šilumos vartotojams galimybę mokėti teisingą kainą už suteiktas šilumos tiekimo paslaugas.

TYRIMAS IR IŠVADOS

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

5. Taryba pateikė paaiškinimus, iš kurių nustatyta:

5.1. „Lietuvos Respublikos šilumos ūkio įstatyme (redakcija, galiojusi iki 2019 m. liepos 1 d.) buvo numatyta, kad Komisija kontroliuoja šilumos tiekėjų licencijuojamų veiklą, o Lietuvos Respublikos energetikos įstatyme (redakcija, galiojusi iki 2019 m. liepos 1 d.) buvo nustatyta viena iš Komisijos funkcijų – nustatant valstybės reguliuojamas kainas įvertinti teikiamų paslaugų sąnaudas, atsižvelgiant į protingumo kriterijus atitinkančią investicijų grąžą. Siekiant tinkamai įgyvendinti minėtas Komisijos funkcijas ir užtikrinti Šilumos ūkio įstatyme teisę šilumos vartotojams gauti šilumos tiekimo paslaugą mažiausiomis sąnaudomis, Komisijos Šilumos ir vandens departamento Šilumos skyrius siūlė atlikti UAB „Z“ (nuo 2015 m. spalio 15 d. UAB „Y“; toliau vadinama – Bendrovė) patikrinimą ir įvertinti reguliuojamai veiklai priskirtų sąnaudų, dengiamų reguliuojamos veiklos pajamomis, pagrįstumą. Atsižvelgus į šį siūlymą, Komisijos pirmininko 2015 m. balandžio 15 d. įsakymu Nr. 01-37 [...] buvo papildytas Komisijos reguliuojamų energetikos įmonių 2015 m. patikrinimų planas, įtraukiant Bendrovės reguliuojamos veiklos patikrinimą, kurio tikslas įvertinti 2012–2014 metų reguliuojamoms veikloms priskirtų sąnaudų, dengiamų reguliuojamų veiklų pajamomis, pagrįstumą. Komisija ir audito įmonė [...] 2015-10-26 pasirašė [...] audito paslaugų pirkimo–pardavimo sutartį. **Komisijos pirmininko 2015 m. gruodžio 16 d. įsakymu Nr. 01-111 [...] sudarytai tikrinimo komisijai buvo pavesta atlikti planinį Bendrovės patikrinimą [Patikrinimas – 1], siekiant įvertinti Bendrovės 2012–2014 metų reguliuojamoms veikloms priskirtų sąnaudų, dengiamų reguliuojamų veiklų pajamomis, pagrįstumą, numatant patikrinimo pabaigą 2016 m. balandžio 28 d.**“

5.2. „2016 m. vasario 15 d. su audito įmone [...] buvo pasirašytas susitarimas „Dėl 2015 m. spalio 26 d. Bendrovės reguliuojamai veiklai priskirtų sąnaudų, dengiamų reguliuojamos veiklos pajamomis, audito paslaugų pirkimo–pardavimo sutarties nutraukimo“, kurio pagrindu buvo nutraukta Bendrovės reguliuojamai veiklai priskirtų sąnaudų, dengiamų reguliuojamos veiklos pajamomis, audito paslaugų pirkimo–pardavimo sutartis bei pradėtos vykdyti audito paslaugų viešųjų pirkimų procedūros. Atsižvelgus į tai, kas išdėstyta, Komisijos pirmininko 2016 m. gegužės 5 d. įsakymu Nr. 01-38 „[...] patikrinimo terminas buvo pratęstas **iki 2016 m. liepos 28 d.**“

5.3. „Atsižvelgus į tuo metu vykusias Bendrovės reguliuojamai veiklai priskirtų sąnaudų, dengiamų reguliuojamos veiklos pajamomis, audito paslaugų viešojo pirkimo procedūras, siekiant sudaryti viešojo pirkimo–pardavimo sutartį su tiekėju, kuris atliks Bendrovės reguliuojamai veiklai priskirtų sąnaudų, dengiamų reguliuojamos veiklos pajamomis, auditą, Komisijos pirmininko 2016 m. rugpjūčio 3 d. įsakymu Nr. 01-85 [...] patikrinimo terminas pratęstas **iki 2016 m. spalio 28 d.**“

5.4. „Kaip minėta, nutraukus 2015 m. spalio 26 d. sutartį Nr. F5-30/15 sudarytą su audito įmone [...], UAB, buvo iš naujo skelbtas viešasis audito paslaugų pirkimas. 2016 m. rugsėjo 2 d. viešųjų pirkimų komisija priėmė sprendimą atmesti tiekėjo pasiūlymą, kadangi tiekėjas pasiūlė per didelę perkančiai organizacijai nepriimtina kainą. Dėl minėtos priežasties, Komisija inicijavo pakartotinį viešąjį Bendrovės reguliuojamai veiklai priskirtų sąnaudų, dengiamų reguliuojamos veiklos pajamomis, audito paslaugų pirkimą. Atsižvelgiant į tai, kad konkrečios patikrinimo pradžios nebuvo galima prognozuoti, Komisijos pirmininko **2016 m. lapkričio 7 d. įsakymu Nr. 01-119** [...] Komisijos pirmininko 2015 m. gruodžio 16 d. įsakymas Nr. 01-111 buvo pripažintas netekusiu galios, t. y. **buvo nutrauktas Bendrovės planinis patikrinimas**. Šį patikrinimą buvo planuota iš naujo inicijuoti bei sudaryti patikrinimo komisiją, kai bus atliktas audito paslaugų viešasis pirkimas.“

5.5. „Komisija ir Apskaitos ir kontrolės UAB „A“ (toliau – Audito įmonė) **2017 m. gegužės 29 d. sudarė Bendrovės reguliuojamai veiklai priskirtų sąnaudų, dengiamų reguliuojamos veiklos pajamomis, audito paslaugų pirkimo–pardavimo sutartį Nr. F5-42/17** (toliau – Sutartis). Komisijos pirmininko 2017 m. birželio 8 d. įsakymu Nr. O1E-58 [...] (su vėlesniais pakeitimais) sudarytai tikrinimo komisijai buvo pavesta atlikti planinį Bendrovės patikrinimą **[Patikrinimas – 2]**, siekiant įvertinti Bendrovės 2013–2016 metų reguliuojamoms veikloms priskirtų sąnaudų, dengiamų reguliuojamų veiklų pajamomis, pagrįstumą. Numatyta patikrinimo pabaiga – **2017 m. lapkričio 30 d.**“

5.6. „Sutartyje buvo numatyti terminai, per kuriuos Audito įmonė turi pateikti tarpines

ataskaitas ir galutinę ataskaitą, t. y. buvo numatyta, per kurį laiką Audito įmonė turi atlikti audito paslaugas. Atsižvelgus į tai, kad Audito įmonė šių ataskaitų nepateikė laiku, buvo pratęstas audito paslaugų atlikimo terminas, o Komisijos pirmininko 2017 m. gruodžio 5 d. įsakymu Nr. O1E-136 [...] **Patikrinimo terminas buvo pratęstas iki 2018 m. vasario 28 d.**

Dėl Audito įmonės vėlavimo suteikti audito paslaugas patikrinimo terminas buvo pratęstas ne kartą: Komisijos pirmininko 2018 m. kovo 1 d. įsakymu Nr. O1E-44 [...] (iki 2018 m. gegužės 31 d.), Komisijos pirmininko 2018 m. gegužės 30 d. įsakymu Nr. O1E-98 [...] (iki 2018 m. rugpjūčio 31 d.), Komisijos pirmininko 2018 m. rugpjūčio 27 d. įsakymu Nr. O1 E-139 [...] (**iki 2018 m. lapkričio 30 d.**)“

5.7. „Komisija 2018 m. rugpjūčio 28 d. raštu (reg. Nr. R1-7042) ir 2018 m. rugsėjo 20 d. raštu (reg. Nr. R1-7907) gavo Audito įmonės galutines Bendrovės Trakų padalinio reguliuojamai veiklai priskirtų sąnaudų, dengiamų reguliuojamos veiklos pajamomis, audito ataskaitą bei nepriklausomo audito išvadas už 2013–2014 m., 2014–2015 m., 2015–2016 m., o 2018 m. rugsėjo 17 d. raštu (reg. Nr. R1-7694) ir 2018 m. rugsėjo 20 d. raštu (reg. Nr. R1-7780) gavo Audito įmonės galutines Bendrovės Prienų padalinio reguliuojamai veiklai priskirtų sąnaudų, dengiamų reguliuojamos veiklos pajamomis, audito ataskaitą (bei nepriklausomo audito išvadas už 2013–2014 m., 2014–2015 m. (toliau – Galutinės ataskaitos ir išvados).

Audito įmonė 2018 m. rugsėjo 21 d. raštu Nr. 02-162 [...] ir 2018 m. spalio 11d. raštu Nr. 02-164 pateikė paaiškinimus į Komisijos 2018 m. birželio 20 d. raštu Nr. R2-(EA)-1478 [...] pateiktas pastabas. [...] Audito įmonė Galutines ataskaitas ir išvadas pateikė pažeisdama Sutartyje nustatytus terminus. Komisija 2018 m. spalio 12 d. raštu Nr. R2-(ŠBK)-2249 „Dėl galutinių UAB „Z“ Trakų ir Prienų padalinių reguliuojamai veiklai priskirtų sąnaudų, dengiamų reguliuojamos veiklos pajamomis, audito ataskaitų ir minėtų padalinių auditoriaus išvadų už 2013–2016 metų laikotarpį“ informavo Audito įmonę, kad, išnagrinėjusi Audito įmonės pateiktas Galutines ataskaitas ir išvadas, papildomų pastabų pateiktiems dokumentams neturi.“

5.8. „Atsižvelgiant į tai, kad Galutinės ataskaitos ir išvados buvo pateiktos, nesilaikant Sutartyje numatytų terminų bei įvertinus tikrinimo komisijos narių darbo krūvį (analizuojamus šilumos bazinių kainų bei perskaičiuotų šilumos bazinių kainų ir gamtinių dujų kainų projektus, rengiamus metodikų ir kitų teisės aktų pakeitimų projektus), Komisijos pirmininko 2018 m. lapkričio 23 d. įsakymu Nr. O1E-181 „Dėl Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos pirmininko 2017 m. birželio 8 d. įsakymo Nr. O1E-58 „Dėl uždarnosios akcinės bendrovės „Z“ planinio patikrinimo“ pakeitimo“ **Patikrinimo terminas buvo pratęstas iki 2019 m. balandžio 18 d.**“

5.9. „Atsižvelgiant į tai, kad Galutinės ataskaitos ir išvados buvo pateiktos, nesilaikant Sutartyje numatytų terminų bei įvertinus tikrinimo komisijos narių darbo krūvį (analizuojamus šilumos bazinių kainų bei perskaičiuotų šilumos bazinių kainų ir gamtinių dujų kainų projektus, investicijų derinimo projektus, rengiamus metodikų ir kitų teisės aktų pakeitimų projektus, rengiamus teisės aktų pakeitimus dėl Komisijos reorganizavimo), Komisijos pirmininko 2019 m. balandžio 19 d. įsakymu Nr. O1E-65 „Dėl Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos pirmininko 2017 m. birželio 8 d. įsakymo Nr. O1E-58 „Dėl uždarnosios akcinės bendrovės „Z“ planinio patikrinimo“ pakeitimo“ **Patikrinimo pabaigos terminas buvo pratęstas iki 2019 m. spalio 18 d.**“

5.10. „Tarybos pirmininko 2018 m. liepos 27 d. įsakymu Nr. O1E-133 „Dėl Šilumos kainų nustatymo metodikos, patvirtintos Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos 2009 m. liepos 8 d. nutarimu Nr. 03-96 „Dėl Šilumos kainų nustatymo metodikos“, pakeitimo projekto rengimo darbo grupės sudarymo“ sudaryta Šilumos kainų nustatymo metodikos, patvirtintos Komisijos 2009 m. liepos 8 d. nutarimu Nr. 03-96 „Dėl Šilumos kainų nustatymo metodikos“ (toliau – Metodika), pakeitimo projekto rengimo darbo grupė, kurios tikslas – iki 2018 m. gruodžio 31 d. parengti Metodikos pakeitimo projektą. Tarybos pirmininko 2019 m. sausio 24 d. įsakymu Nr. O1 E-17 [...] buvo pratęstas Metodikos pakeitimo projekto rengimo terminas iki 2019 m. spalio 1 d., tačiau projektas dar nebuvo parengtas dėl didelės jo apimties.“

5.11. „Atsižvelgiant į tai, kad dalis Tikrinimo komisijos narių atliko prioritetinę užduotį ir dalyvavo Metodikos pakeitimo projekto darbo grupės veikloje bei rengė reikiamus dokumentus Metodikos projekto viešajai konsultacijai, taip pat įvertinus Patikrinimo komisijos narių darbo krūvį (analizuojamus šilumos bazinių kainų bei perskaičiuotų šilumos bazinių kainų ir gamtinių dujų kainų projektus, investicijų derinimo projektus, rengiamus kitų teisės aktų pakeitimų projektus), Tarybos pirmininko 2019 m. spalio 14 d. įsakymu Nr. O1E-173 **Patikrinimo pabaigos terminas pratęstas iki 2020 m. balandžio 17 d.**“

5.12. „Taryba 2020 m. vasario 14 d. raštu Nr. R2-(ŠBK)-1079 [...] pateikė Bendrovei planinio patikrinimo akto projektą (toliau – Patikrinimo akto projektas). Bendrovė 2020 m. kovo 3 d. raštu Nr. 2.15-52 „Dėl patikrinimo akto projekto“ ir 2020 m. kovo 9 d. raštu Nr. 2.15-58 „Dėl Patikrinimo akto“ pateikė dalį pastabų Patikrinimo akto projektui.

Atsižvelgusi į tai, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2020 m. kovo 14 d. nutarimu Nr. 207 „Dėl karantino Lietuvos Respublikos teritorijoje paskelbimo“ paskelbė laikotarpiu nuo 2020 m. kovo 16 d. 00 val. iki kovo 30 d. 24 val. trečią (visiškos parengties) civilinės saugos sistemos parengties lygį visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje ir patvirtino karantino režimą, o 2020 m. kovo 16 d. raštu Nr. 2.15-62 „Dėl prašymo“ Bendrovė informavo Tarybą, kad pastabas Patikrinimo akto projektui atsiųs, pasibaigus karantino režimui. Bendrovė 2020 m. kovo 17 d. el. laišku (reg. Nr. R1- 3507) papildomai paaiškino, kad neturi galimybių pateikti pastabas karantino laikotarpiu, nes dalis darbuotojų turi nedarbingumą, daliai šiuo metu įrengiamos darbo vietos (užsakyta reikalinga kompiuterinė įranga), o darbuotojų srautai yra perskirstyti. Taryba, atsižvelgusi į Bendrovės paaiškinimus, 2020 m. kovo 24 d. raštu Nr. R2-(ŠBK)-1483 „Dėl informacijos pateikimo“ informavo Bendrovę, kad sutinka, jog Bendrovė likusias pastabas Patikrinimo akto projektui pateiktų pasibaigus karantino režimui.“

5.13. „Pažymėtina, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2020 m. balandžio 8 d. nutarimu Nr. 345 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. kovo 14 d. nutarimo Nr. 207 „Dėl karantino Lietuvos Respublikos teritorijoje paskelbimo“ pakeitimo“ pratęsė karantino režimo trukmę iki balandžio 27 d. 24 val. Atsižvelgus į tai, kas išdėstyta, Tarybos pirmininko 2020 m. balandžio 9 d. įsakymu Nr. O1E-66 [...] **Patikrinimo pabaigos terminas pratęstas iki 2020 m. rugpjūčio 1 d.**“

5.14. „Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2020 m. gegužės 27 d. nutarimu Nr. 525 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. kovo 14 d. nutarimo Nr. 207 „Dėl karantino Lietuvos Respublikos teritorijoje paskelbimo“ pakeitimo“ karantino režimo trukmė buvo numatyta iki 2020 m. birželio 16 d. 24:00 val. Atsižvelgusi į tai, kad nuo 2020 m. birželio 17 d. karantino režimas nebegaliojo, Taryba 2020 m. birželio 22 d. raštu Nr. R2-(ŠBK)-3748 [...] kreipėsi į Bendrovę, prašydama pateikti likusias pastabas dėl Patikrinimo akto projekto. Taryba 2020 m. liepos 13 d. gavo Bendrovės 2020 m. liepos 7 d. raštą Nr. 2.15-121 „Dėl patikrinimo akto“, o 2020 m. liepos 16 d. gavo Bendrovės 2020 m. liepos 15 d. raštą Nr. 2.15-131 „Dėl patikrinimo akto“, kuriais Bendrovė pateikė likusias pastabas ir papildomą informaciją dėl Patikrinimo akto projekto. Paminėtina ir tai, kad Bendrovė 2020 m. liepos 7 d. raštu Nr. 2.15-121 prašė Tarybos organizuoti susitikimą dėl Prienų padalinio patikrinimo, kurio metu Bendrovė pateiks pateiktų pastabų išsamius paaiškinimus. Atsižvelgus į tai, kas išdėstyta, bei į tikrinimo komisijos narių atliekamas kitas užduotis, Tarybos pirmininko 2020 m. liepos 24 d. įsakymu Nr. O1E-128 [...] **Patikrinimo pabaigos terminas pratęstas iki 2020 m. lapkričio 30 d.**“

5.15. „Atsižvelgus į Bendrovės 2020 m. liepos 7 d. raštu Nr. 2.15-121 pateiktą prašymą, 2020 m. rugsėjo 4 d. vyko Tarybos ir Bendrovės atstovų susitikimas nuotoliniu būdu, kurio metu Bendrovė pateikė papildomus paaiškinimus dėl pateiktų pastabų (susitikimas nebuvo protokoluojamas). Bendrovė 2020 m. rugsėjo 17 d. raštu Nr. 2.15-160 „Dėl papildomų paaiškinimų / pastabų planinio patikrinimo aktui teikimo“ ir 2020 m. lapkričio 12 d. raštu Nr. 2.15- 199 „Dėl papildomų duomenų teikimo patikrinimo akto projektui“ pateikė papildomas pastabas ir papildomą informaciją dėl Patikrinimo akto projekto. Atsižvelgus į tai, kad Bendrovė pateikė papildomą informaciją, kurią būtina išnagrinėti, į tikrinimo komisijos narių kitas prioritetines užduotis

(Metodikos pakeitimo projekto rengimas) ir į įvykusias *force majeure* aplinkybes, Tarybos pirmininko 2020 m. lapkričio 19 d. įsakymu Nr. O1E-208 [...] **Patikrinimo pabaigos terminas pratęstas iki 2021 m. gegužės 30 d.**“

5.16. „Bendrovė 2021 m. sausio 12 d. raštu Nr. 2.15-1 „Dėl papildomų duomenų teikimo patikrinimo akto projektui“, 2021 m. vasario 25 d. el. laišku (reg. Nr. R1-3132), 2021 m. kovo 1 d. el. laišku (reg. Nr. R1-3239), 2021 m. kovo 15 d. el. laišku (reg. Nr. R1-4267) pateikė papildomą informaciją ir (ar) paaiškinimus, reikalingus Patikrinimo atlikimui. Tikrinimo komisija šiuo metu analizuoja Bendrovės pateiktą informaciją ir rengia galutinį Patikrinimo aktą, kurį planuoja teikti posėdžiui iki 2021 m. gegužės 30 d.“

5.17 Taryba pateikė paaiškinimus:

5.17.1. „Dėl Asociacijos pateiktų prašymų. Taryba [...] 2019 m. lapkričio 18 d. gavo Asociacijos prašymą (reg. Nr. R7-55) suorganizuoti susitikimą dėl Bendrovės šilumos bazinės kainos ir atliekamo Patikrinimo. [...] 2019 m. gruodžio 13 d. Tarybos patalpose [...] vyko susitikimas su Asociacijos atstovais, kurio metu buvo aptarti Bendrovės šilumos bazinės kainos nustatymo ir vykdomo patikrinimo klausimai (susitikimas nebuvo protokoluojamas). Pažymėtina, kad Asociacijos prašyme klausiama „<...> kodėl UAB „Y“ įmonės patikrinimas nepertraukiamai vyksta nuo 2016 metų <...>“, tačiau, kaip išdėstyta aukščiau, Patikrinimas vyko, buvo nutrauktas ir iš naujo buvo vykdomas nuo 2017 m. birželio 23 d., kaip tai numatyta Komisijos pirmininko 2017 m. birželio 8 d. įsakyme Nr. O1E-58. Šios aplinkybės Asociacijai buvo pristatytos ta apimtimi, kiek leidžia konfidencialios informacijos reikalavimai, bei paminėta, kad Patikrinimą planuojama pabaigti 2020 m. balandžio 17 d. (pagal tuo metu galiojusį Tarybos pirmininko įsakymą dėl Patikrinimo termino), tačiau tuo metu nebuvo žinoma, kad dėl pandemijos ir kitų pagrįstų aplinkybių Patikrinimo terminas bus atidėtas. Atlikus paiešką Tarybos dokumentų valdymo sistemoje „Avilyš“, daugiau neradome registruotų Asociacijos prašymų“;

5.17.2. „Dėl kitų asmenų pateiktų prašymų. Taryba 2019 m. spalio 31 d. gavo Trakų rajono savivaldybės administracijos 2019 m. spalio 30 d. raštą Nr. AP3E-911 „Dėl informacijos pateikimo“, kuriuo prašoma informuoti, kada planuojama patvirtinti Bendrovės šilumos bazinę kainą bei imtis priemonių, kad Bendrovės Patikrinimas būtų atliktas greičiau. Taryba 2019 m. lapkričio 21 d. raštu Nr. R2-(ŠBK)-3053 „Dėl informacijos pateikimo“ informavo savivaldybę apie vykdomą Patikrinimą ir tuomet numatytą Patikrinimo pabaigą – 2020 m. balandžio 17 d. Taryba taip pat paaiškino, kad vadovaujantis Metodikos 56.7 papunkčiu, nustatant šilumos bazinę kainą (kainos dedamąsias), atsižvelgiama į Komisijos atliktų reguliuojamų paslaugų sąnaudų pagrįstumo (būtinumo) patikrinimų, atliekamų vadovaujantis Komisijos patvirtintu Energetikos įmonių reguliuojamos veiklos patikrinimų tvarkos aprašu, rezultatus. Atsižvelgus į tai, kas išdėstyta, Bendrovės šilumos bazinė kaina galėtų būti nustatyta ne anksčiau nei bus baigtas Bendrovės patikrinimas.

Taryba 2021 m. sausio 14 d. gavo Lietuvos Respublikos Seimo nario K. V. 2021 m. sausio 5 d. raštą Nr. SN-SV4-4 „Dėl „Y“ audito ir šilumos bazinės kainos nustatymo“ (toliau – Raštas), kuriuo prašoma nurodyti priežastis, dėl kurių vis dar vykdomas Bendrovės planinis patikrinimas, nurodyti galutinę jo datą bei preliminarį audito išvadą. Taryba 2021 m. vasario 5 d. raštu Nr. R2-(ŠBK)-870 „Dėl UAB „Y“ planinio patikrinimo ir šilumos bazinės kainos nustatymo“ paaiškino, kodėl patikrinimas dar nėra baigtas“;

5.17.3. „Šilumos ūkio įstatyme (toliau – Įstatymas) įtvirtintas ilgalaikių kainų mechanizmas, pagal kurį nustatoma šilumos bazinė kaina – ilgalaikė šilumos kaina, sudaryta iš pastoviosios ir kintamosios šilumos bazinės kainos dedamųjų, apskaičiuotų pagal Metodiką, ir nustatyta ne trumpesniai kaip 3 metų ir ne ilgesniai kaip 5 metų laikotarpiui, kaip tai numatyta Įstatymo 2 straipsnio 29 dalyje. Minėtą laikotarpį pasirenka savivaldybių tarybos ar Įstatyme numatytais atvejais – įmonės.

Įstatymo 32 straipsnio 6 dalyje numatyta, kad šilumos tiekėjas, kuris realizuoja ne mažiau kaip 10 GWh šilumos per metus, vadovaudamasis Metodika ir atsižvelgdamas į savivaldybės institucijos ir Komisijos pastabas, parengia ir teikia Komisijai bei savivaldybės institucijai šilumos

bazinės kainos projektą. Savivaldybės institucija ne vėliau kaip per 30 dienų teikia Komisijai bazinės kainos suderinimo dokumentus ir (ar) pagrįstas pastabas. Komisija, išnagrinėjusi savivaldybės institucijos pastabas arba per 30 dienų jų negavusi, ne vėliau kaip per 15 dienų nustato šilumos bazinę kainą. Metodikos (redakcijos, galiojusios nuo 2016 m. vasario 13 d. iki 2016 m. liepos 22 d.) 82.1.1 papunktyje numatyta, kad šilumos tiekėjas, vadovaudamasis Metodika, parengia ir pateikia Komisijai bei atitinkamos savivaldybės institucijai šilumos bazinės kainos (kainos dedamųjų) projektą ne vėliau kaip likus 5 mėnesiams iki einamojo reguliavimo periodo pabaigos.

Pažymėtina, kad, pagal Įstatymo 32 straipsnio 2 dalį, šilumos ir (ar) karšto vandens kainos grindžiamos tiekėjo būtinomis (valstybės normuojamomis) šilumos ar karšto vandens ruošimo (pirkimo), perdavimo, įvadinių atsiskaitomųjų šilumos ir (ar) karšto vandens apskaitos prietaisų įrengimo, priežiūros ir patikros, sąskaitų (mokėjimo pranešimų) už šilumą ir (ar) karštą vandenį parengimo ir pateikimo vartotojams bei apskaitos sąnaudomis. [...]“. Bendrovė 2016 m. gegužės 31 d. raštu Nr. 2.15-340 „Dėl šilumos bazinės kainos skaičiavimo projekto pateikimo“ pateikė Komisijai ir Trakų rajono savivaldybės administracijai šilumos bazinės kainos projektą.

Trakų rajono savivaldybės administracija 2016 m. birželio 14 d. raštu Nr. AP3-2451 „Dėl UAB „Y“ šilumos bazinės kainos galiojimo termino nustatymo“ informavo Komisiją, UAB „T“ ir Bendrovę, kad Bendrovė ignoravo savivaldybės tarybos nustatytą tvarką ir skaičiavimų pagrindimų atitinkamiems 3, 4 ir 5 metų laikotarpiams nepateikė. Rašte taip pat nurodyta, kad Trakų rajono savivaldybės taryba sprendimą dėl šilumos bazinės kainos galiojimo termino priims UAB „T“ ir Bendrovei pateikus bazinės kainos skaičiavimus 3, 4 ir 5 metų laikotarpiams. Bendrovė 2016 m. birželio 15 d. raštu Nr. 2.15-440 „Informacija dėl Trakų rajono savivaldybės kreipimosi“ pateikė Komisijai nuomonę dėl Trakų rajono savivaldybės administracijos 2016 m. birželio 14 d. rašte Nr. AP3-2451 išdėstytų argumentų. Trakų rajono savivaldybės administracija 2016 m. birželio 29 d. raštu Nr. AP3-2758 „Dėl UAB „Y“ šilumos bazinės kainos projekto“ informavo Komisiją, kad išnagrinėjo Bendrovės 2016 m. gegužės 31d. raštu Nr. 2.15-340 pateiktą šilumos bazinės kainos projektą ir vadovaudamasi Šilumos ūkio įstatymo 32 straipsnio 6 dalimi pateikė pastabas bazinės kainos projektui.

Bendrovė 2016 m. liepos 18 d. raštu Nr. 2.15-498 „Dėl šilumos tiekimo vamzdynų nuostolių nustatymo“ pateikė Komisijai paaiškinimus ir skaičiavimus dėl šilumos bazinės kainos projekte įvertintų šilumos nuostolių šilumos tiekimo vamzdynuose. Bendrovė 2016 m. rugsėjo 6 d. raštu Nr. 2.15-644 „Dėl šilumos tiekimo vamzdynų nuostolių nustatymo“ pateikė informaciją apie 2016 m. liepos mėn. atliktus Trakų ir Lentvario miesto šilumos tinklų bandymus šilumos nuostoliams nustatyti. Bendrovė 2016 m. rugsėjo 21 d. raštu Nr. 2.15-666 „Dėl šilumos tiekimo vamzdynų technologinių nuostolių nustatymo“ pateikė Komisijai atnaujintus šilumos bazinės kainos projekte įvertintų šilumos nuostolių šilumos tiekimo vamzdynuose skaičiavimus, atsižvelgdama į 2016 m. liepos mėn. atliktus Trakų ir Lentvario miesto šilumos tinklų bandymus šilumos nuostoliams nustatyti.[...]“

5.17.4. „[...] kaip ir buvo paaiškinta Tarybos 2021 m. vasario 5 d. rašte Nr. R2-(ŠBK)-870, Patikrinimo metu nustačius nepagrįstai reguliuojamai veiklai priskirtų būtinųjų sąnaudų apimtį ir dėl to Bendrovės faktinei investicijų grąžai viršijus nustatytą reguliuojamą grąžą (susidariusį neleistiną viršpelnį), toks viršijimas bus įvertinamas šilumos bazinės kainos dedamųjų nustatymo metu, mažinant šilumos kainą ateities laikotarpiu. Taryba nagrinėja Bendrovės 2016 m. gegužės 31 d. raštu Nr. 2.15-340 pateiktą šilumos bazinės kainos dedamųjų projektą, pagal kurį naujos šilumos kainos dedamosios bus patvirtintos užbaigus Patikrinimą. Paaiškiname, kad Tarybai pritarus tikrinimo komisijos parengtam Bendrovės Patikrinimo aktui ir jo rezultatams (planuojama Patikrinimo pabaiga 2021 m. gegužės 30 d.), šiuos rezultatus yra planuojama įvertinti būtent naujos šilumos bazinės kainos nustatymo metu, taip užtikrinant operatyvų, galimai nepagrįstai Bendrovės gautų pajamų grąžinimą vartotojams, t. y. neįvertinus Patikrinimo rezultatų šilumos bazinės kainos nustatymo metu, anksčiau minėto pajamų neatitikimo grąžinimas vartotojams būtų atidedamas dar bent vieneriems metams ir būtų įvertinamas tik atliekant šilumos kainų dedamųjų perskaičiavimą antriesiems šilumos bazinės kainos galiojimo metams“;

5.17.5. „Taryba, 2021 m. gegužės 21 d. nutarimu Nr. O3E-634 pritardama Patikrinimo aktui, įpareigojo Tarybos Šilumos ir vandens departamento Šilumos kainų ir investicijų skyrių Bendrovės Trakų padalinio papildomai gautas pajamas dėl faktinės investicijų gražos viršijusios nustatytą investicijų gražą (92 894 Eur) įvertinti nustatant Bendrovės šilumos bazinę kainą. Informuojame, kad Bendrovės šilumos bazinę kainą planuojama nustatyti 2021 m. rugpjūčio mėn.“

5.18. Iš pateiktų dokumentų nustatyta:

5.18.1. Trakų rajono savivaldybė 2019-10-30 kreipėsi į Tarybą, nurodydama: „Bendrovė, [...] 2016 m. gegužės 31 d. pateikė Trakų rajono savivaldybės administracijai bei Komisijai (šiuo metu Valstybinė energetikos reguliavimo taryba) (toliau - Taryba) bazinės šilumos kainos skaičiavimo projektą. Trakų rajono savivaldybės administracija kartu su Trakų rajono savivaldybės koncesininko veiklos priežiūros komisija Bendrovės pateiktą šilumos bazinės kainos projektą ir vadovaudamasi Lietuvos Respublikos šilumos ūkio įstatymo 32 str. 6 d. pateikė pastabas Tarybai dėl šilumos bazinės kainos projekto[...].“

Trakų rajono savivaldybės administracijos turimais duomenimis Taryba neatlieka Bendrovės pateikto bazinės kainos skaičiavimo projekto tikrinimo, kadangi nuo 2017 m. birželio 23 d. yra atliekamas Bendrovės reguliuojamos veiklos patikrinimas. Atsižvelgiant į Tarybos pirmininko 2019 m. spalio 14 d. įsakymą Nr. O1E-173 „Dėl Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos pirmininko 2017 m. birželio 8 d. įsakymo Nr. O1E-58 „Dėl uždarnosios akcinės bendrovės „Z“ planinio patikrinimo“ pakeitimo“ patikrinimo pabaiga perkelta į 2020 m. balandžio 17 d.

Atsižvelgiant į aukščiau išdėstytą, Trakų rajono savivaldybės administracija, siekdama užtikrinti teisingą atsiskaitymą centralizuotai tiekiamos šilumos vartotojams už suteiktas paslaugas, prašo pateikti informaciją, kada planuojama patvirtinti naują bazinę Bendrovės gaminamos šilumos kainą bei atsižvelgiant į susiklosčiusias aplinkybes, imtis priemonių, kad Bendrovės reguliuojamos veiklos patikrinimas būtų atliktas greičiau.“

5.18.2. Taryba 2019-11-21 savivaldybei atsakė: „Vadovaujantis Šilumos kainų nustatymo metodikos, patvirtintos Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos (toliau - Komisija) 2009 m. liepos 8 d. nutarimu Nr. 03-96 „Dėl Šilumos kainų nustatymo metodikos“ (toliau - Metodika), 56.7 papunkčiu, nustatant šilumos bazinę kainą (kainos dedamąsias), atsižvelgiama į Komisijos atliktų reguliuojamų paslaugų sąnaudų pagrįstumo (būtinumo) patikrinimą, atliekamą vadovaujantis Komisijos patvirtintu Energetikos įmonių reguliuojamos veiklos patikrinimų tvarkos aprašu, rezultatus. Atsižvelgus į tai, kas išdėstyta, UAB „Y“ šilumos bazinė kaina galėtų būti nustatyta ne anksčiau nei bus baigtas UAB „Z“ patikrinimas, kurio pabaigta numatyta 2020 m. balandžio 17 d.

Papildomai atkreipiame dėmesį, kad Metodikos 56 punkte numatyta, kad nustatant šilumos bazinę kainą (kainos dedamąsias), atsižvelgiama į paskutinių trejų metų būtinųjų sąnaudų apimtį, faktiškai suteiktų paslaugų (produktų) kiekius paskutiniais trejais metais, šilumos bazinės kainos skaičiavimo metu galiojančius lyginamuosius rodiklius, suplanuotus pokyčius, po ataskaitinio laikotarpio įvykusius reikšmingus įvykius ir kitų priežasčių, kurias ūkio subjektas nurodė kaip lemiančias šių sąnaudų apimties pokyčius, pagrįstumą. Atsižvelgus į tai, kas išdėstyta, nagrinėjant UAB „Y“ šilumos bazinę kainą, bus vertinamos 2016-2018 m. laikotarpio sąnaudos bei techniniai rodikliai.“

Tyrimui reikšmingos teisės aktų nuostatos

6. Lietuvos Respublikos įstatymai ir kiti teisės aktai

6.1. Šilumos ūkio įstatyme reglamentuojama (ŠŪĮ):

6.1.1. *1 straipsnis* – „1. Šis įstatymas reglamentuoja šilumos ūkio valstybinį valdymą, šilumos ūkio subjektų veiklą, jų santykius su šilumos vartotojais, tarpusavio ryšius ir atsakomybę. 2. Įstatymo tikslai: 1) mažiausiomis sąnaudomis užtikrinti patikimą ir kokybišką šilumos tiekimą šilumos vartotojams; 2) šilumos ūkyje įteisinti pagrįstą konkurenciją; 3) ginti šilumos vartotojų

teises ir teisėtus interesus; 4) didinti šilumos gamybos, perdavimo ir vartojimo efektyvumą; 5) gaminant šilumą, plačiau naudoti vietinį kurą, biokurą ir atsinaujinančiuosius energijos išteklius; 6) mažinti šilumos energetikos neigiamą poveikį aplinkai.“

6.1.2. *32 straipsnis* – „6. Šilumos tiekėjas, kuris realizuoja ne mažiau kaip 10 GWh šilumos per metus, vadovaudamasis šilumos kainų nustatymo metodikomis ir atsižvelgdamas į savivaldybės institucijos ir Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos pastabas, parengia ir teikia Valstybinei kainų ir energetikos kontrolės komisijai bei savivaldybės institucijai šilumos bazinės kainos projektą. Savivaldybės institucija ne vėliau kaip per 30 dienų teikia Komisijai bazinės kainos suderinimo dokumentus ir (ar) pagrįstas pastabas. Komisija, išnagrinėjusi savivaldybės institucijos pastabas arba per 30 dienų jų negavusi, ne vėliau kaip per 15 dienų nustato šilumos bazinę kainą. [...]. 7. Savivaldybių tarybos nustato: 1) vadovaudamasi Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos nustatytais šilumos bazinėmis kainomis ir Šilumos kainų nustatymo metodika – šilumos kainų dedamąsias kiekvienam šilumos tiekėjui, realizuojančiam ne mažiau kaip 10 GWh šilumos per metus. Pirmaisiais šilumos bazinių kainų galiojimo metais savivaldybės taryba ne vėliau kaip per 30 dienų nustato šilumos kainų dedamąsias, atsižvelgdama į Komisijos nustatytas šilumos bazines kainas. Jeigu savivaldybės taryba per nurodytą terminą nenustato šilumos kainų dedamųjų pirmiesiems šilumos bazinių kainų galiojimo metams, Komisija vienašališkai nustato šilumos kainų dedamąsias, lygias šilumos bazinių kainų dedamosioms. [...].“

6.2. *Energetikos įstatyme* (EĮ; redakcija galiojusi 2016 metais) reglamentuojama:

6.2.1. *4 straipsnis* – „1. Energetikos politikos kryptis nustato Lietuvos Respublikos Seimas (toliau – Seimas), tvirtindamas Nacionalinę energetinės nepriklausomybės strategiją ir priimdamas įstatymus. 2. Energetikos veiklos valdymą, reguliavimą, priežiūrą ir kontrolę Lietuvos Respublikoje pagal kompetenciją atlieka: [...]; 5) Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija (toliau – Komisija); [...];

6.2.2. *8 straipsnis* – „1. Energetikos srityje veikiančių subjektų veiklą reguliuoja ir valstybinę energetikos priežiūrą atlieka Komisija. Komisija yra Europos Sąjungos teisės aktuose, reglamentuojančiuose visuomeninius santykius energetikos sektoriuje, numatyta nacionalinė reguliavimo institucija. [...]; 9. Komisija atlieka šias funkcijas: 1) tvirtina reguliuojamosios veiklos apskaitos reikalavimus; 2) tvirtina valstybės reguliuojamų kainų nustatymo metodikas, nustato valstybės reguliuojamas kainas ir kainų viršutines ribas 3) prireikus rengia ir teikia Vyriausybei valstybės reguliuojamų kainų nustatymo principus; 4) kontroliuoja, kaip taikomos valstybės reguliuojamos kainos ir tarifai; 5) tvirtina energetikos objektų (tinklų, sistemų, įrenginių) prijungimo įkainius, vadovaudamasi atskirų energetikos sektorių teisinius pagrindus reglamentuojančiuose įstatymuose nustatytais įkainių nustatymo bendraisiais kriterijais 6) vienašališkai nustato valstybės reguliuojamas kainas, jeigu energetikos įmonės nesilaiko šių kainų nustatymo reikalavimų; 7) nustatydamas valstybės reguliuojamas kainas, įvertina teikiamų paslaugų sąnaudas atsižvelgdama į protingumo kriterijus atitinkančią investicijų grąžą; [...].“

6.3. *Energetikos įstatyme* (EĮ; redakcija galiojusi nuo 2019 metų) reglamentuojama:

6.3.1. *4 straipsnis* – „1. Energetikos politikos kryptis nustato Lietuvos Respublikos Seimas (toliau – Seimas), tvirtindamas Nacionalinę energetinės nepriklausomybės strategiją ir priimdamas įstatymus. 2. Energetikos veiklos valdymą, reguliavimą, priežiūrą ir kontrolę Lietuvos Respublikoje pagal kompetenciją atlieka: [...]; 5) Taryba; [...].“

6.3.2. *8 straipsnis* – „1. Energetikos srityje veikiančių subjektų veiklą reguliuoja ir valstybinę energetikos priežiūrą bei kontrolę atlieka Taryba. Taryba yra Europos Sąjungos teisės aktuose, reglamentuojančiuose visuomeninius santykius energetikos sektoriuje, numatyta nacionalinė reguliavimo institucija, atliekanti energetikos objektų ir įrenginių valstybinę kontrolę visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje, neatsižvelgiant į jų nuosavybės valdymo formą. [...]; 11. Taryba atlieka šias funkcijas: 1) tvirtina reguliavimo apskaitos sistemos reikalavimus ir (ar) metodą, ir (ar) modelį; 2) tvirtina valstybės reguliuojamų kainų nustatymo metodikas, nustato valstybės reguliuojamas kainas ir kainų viršutines ribas; 3) kontroliuoja, kaip taikomos valstybės reguliuojamos kainos ir tarifai; [...]; 5) vienašališkai nustato valstybės reguliuojamas kainas, jeigu

energetikos įmonės nesilaiko šių kainų nustatymo reikalavimų; 6) nustatydamą valstybės reguliuojamas kainas, įvertina teikiamų paslaugų sąnaudas, atsižvelgdama į protingumo kriterijus atitinkančią investicijų grąžą; [...].“

6.4. *Viešojo administravimo įstatyme* (VAĮ, redakcija, galiojusi iki 2020-11-01) buvo reglamentuojama:

6.4.1. *36¹ straipsnis* – „1. Ūkio subjektų veiklos priežiūra – šio įstatymo nustatyta tvarka įgaliotų atlikti šio straipsnio 2 dalyje nurodytus veiksmus viešojo administravimo subjektų (toliau – priežiūrą atliekantys subjektai) veikla, skirta teikti metodinę pagalbą ūkio subjektams, prižiūrėti, kaip ūkio subjektai laikosi įstatymuose ir kituose teisės aktuose nustatytų reikalavimų, kontroliuoti, ar tinkamai tuos reikalavimus vykdo, ir įgyvendinti kitas priemones, užtikrinančias tinkamą teisės aktų reikalavimų laikymąsi ir užkertančias kelią žalai teisės normų saugomoms vertybėms atsirasti. [...].“;

6.4.2. *36² straipsnis* – „1. Ūkio subjektų veiklos priežiūra atliekama vadovaujantis šiais principais: [...]; 3) planavimo. Šis principas reiškia, kad ūkio subjektų veiklos priežiūra turi būti planuojama. Planavimo reikalavimas taikytinas šio įstatymo 36¹ straipsnio 2 dalies 1, 2 ir 3 punktuose nurodytoms veiklos rūšims. Šio įstatymo 36¹ straipsnio 2 dalies 4 punkte nurodyta veikla ir šios veiklos rodikliai (poveikio priemonių skaičius, dydis, vertė) negali būti planavimo objektas; [...]; 7) rizikos vertinimo. Šis principas reiškia, kad priežiūrą atliekančių subjektų veiksmai pirmiausia nukreipiami didžiausios rizikos atvejams šalinti, riziką siejant su žalos teisės normų saugomoms vertybėms atsiradimo tikimybe ir šios žalos dydžiu bei mastu. [...].“;

6.4.3. *36⁴ straipsnis* – „1. Ūkio subjektų veiklos patikrinimai gali būti planiniai ir neplaniniai. Planinių patikrinimų pirminis tikslas – informacijos apie ūkio subjektą vertinimas ir metodinės pagalbos ūkio subjektui teikimas. 2. Priežiūrą atliekančio subjekto vadovas, jo įgaliotas asmuo ar kolegiali priežiūrą atliekančio subjekto institucija tvirtina: 1) planuojamų tikrinti ūkio subjektų sąrašų sudarymo kriterijus, planinių patikrinimų atlikimo tvarką ir trukmę įtvirtinančias taisykles (toliau – planinių patikrinimų taisyklės), taip pat nustatytu laikotarpiu planuojamų tikrinti ūkio subjektų sąrašą (toliau – patikrinimų planas); [...]. 3. Priežiūrą atliekantys subjektai savo veiklą organizuoja taip, kad patikrinimų planas būtų įgyvendintas. Patikrinimų plano keitimas galimas tik tuo atveju, kai yra motyvuotas priežiūrą atliekančio subjekto vadovo ar jo įgalioto asmens arba reikiamus įgaliojimus turinčios priežiūrą atliekančio subjekto kolegialios institucijos sprendimas. 4. Planinių patikrinimų taisyklės ir neplaninių patikrinimų taisyklės turi būti rengiamos vadovaujantis šio įstatymo 36² straipsnyje įtvirtintais minimalios ir proporcingos priežiūros naštos bei nediskriminavimo principais ir juos atitikti. [...].“

6.5. *Viešojo administravimo įstatyme* (VAĮ, redakcija, galiojanti nuo 2020-11-01) reglamentuojama:

6.5.1. *30 straipsnis* – „1. Ūkio subjektų veiklos priežiūra atliekama, vadovaujantis šiais principais: [...]; 3) planavimo. Šis principas reiškia, kad ūkio subjektų veiklos priežiūra turi būti planuojama. Šio įstatymo 31 straipsnio 3 dalies 4 punkte nurodyta veikla ir šios veiklos rodikliai (poveikio priemonių skaičius, dydis, vertė) negali būti planavimo objektas; [...]; 7) rizikos vertinimo. Šis principas reiškia, kad ūkio subjektų veiklos priežiūrą atliekančių subjektų veiksmai pirmiausia nukreipiami didžiausios rizikos atvejams šalinti, riziką siejant su žalos teisės normų saugomoms vertybėms atsiradimo tikimybe ir šios žalos dydžiu bei mastu. [...].“;

6.5.2. *33 straipsnis* – „1. Ūkio subjektų veiklos patikrinimai gali būti planiniai ir neplaniniai. Planinių patikrinimų pirminis tikslas – informacijos apie ūkio subjektą vertinimas ir metodinės pagalbos ūkio subjektui teikimas. 2. Ūkio subjektų veiklos priežiūrą atliekantis subjektas tvirtina: 1) patikrinimų plano sudarymo kriterijus, planinių patikrinimų atlikimo tvarką ir trukmę įtvirtinančias taisykles (toliau – planinių patikrinimų taisyklės), patikrinimų planą; [...]; 3. Ūkio subjektų veiklos priežiūrą atliekantys subjektai savo veiklą organizuoja taip, kad patikrinimų planas būtų įgyvendintas. Patikrinimų plano keitimas galimas tik tuo atveju, kai yra motyvuotas ūkio subjektų veiklos priežiūrą atliekančio subjekto sprendimas. 4. Planinių patikrinimų taisyklės ir neplaninių patikrinimų taisyklės turi būti rengiamos vadovaujantis šio įstatymo 30 straipsnyje

įtvirtintais minimalios ir proporcingos ūkio subjektų veiklos priežiūros naštos bei nediskriminavimo principais ir juos atitikti.“]

6.6. *Valstybinės energetikos reguliavimo tarybos pirmininko (tuo metu Komisijos pirmininko) 2014 m. gegužės 26 d. nutarimu Nr. O3-140 patvirtintame Energetikos įmonių reguliuojamos veiklos patikrinimų tvarkos apraše (Aprašas; redakcija galiojusi nuo 2014-11-01 iki 2018-01-13)* buvo reglamentuojama: „4. Komisijos veikla, susijusi su energetikos įmonių reguliuojamos veiklos patikrinimais, planuojama ir atliekama, vadovaujantis Viešojo administravimo įstatymo 36² straipsnio 1 dalyje nustatytais principais 5. Energetikos įmonių reguliuojamos veiklos patikrinimai gali būti planiniai ir neplaniniai. 6. Planinis patikrinimas atliekamas pagal Komisijos pirmininko įsakymu patvirtintą metinį planuojamų atlikti energetikos įmonių (toliau – ūkio subjektas) reguliuojamos veiklos patikrinimų planą (toliau – patikrinimų planas). 7. Patikrinimų planas tvirtinamas kiekvieniems kalendoriniams metams. Patvirtintas patikrinimų planas, įskaitant ir Aprašo 8 punkte nustatyto planinio patikrinimo atlikimo termino pratęsimą, gali būti keičiamas tik Komisijos pirmininko ar jo įgalioto asmens motyvuotu sprendimu, esant Komisijos įgalioto darbuotojo teikimui. Patvirtintas patikrinimų planas ir jo pakeitimai skelbiami Komisijos interneto svetainėje. 8. **Patikrinimo plane nustatytas planinio patikrinimo atlikimo terminas negali būti ilgesnis negu 6 mėnesiai. Šis terminas kiekvieną kartą gali būti pratęsiamas ne ilgiau kaip 3 mėnesiams. Termino pratęsimų skaičius nėra ribojimas, tačiau planinis patikrinimas turi būti atliktas per objektyviai įmanomą kuo trumpesnę laikotarpį.** [...]“

Valstybinės energetikos reguliavimo tarybos pirmininko (tuo metu Komisijos pirmininko) 2014 m. gegužės 26 d. nutarimu Nr. O3-140 patvirtintame Energetikos įmonių reguliuojamos veiklos patikrinimų tvarkos apraše (Aprašas; redakcija galiojusi nuo 2018-01-13 iki 2019-07-01) buvo reglamentuojama: „4. **Komisijos veikla, susijusi su energetikos įmonių reguliuojamos veiklos patikrinimais, planuojama ir atliekama, vadovaujantis Viešojo administravimo įstatymo 36² straipsnio 1 dalyje nustatytais principais.** 5. Energetikos įmonių reguliuojamos veiklos patikrinimai gali būti planiniai ir neplaniniai. 6. Planinis patikrinimas atliekamas pagal Komisijos pirmininko įsakymu patvirtintą metinį planuojamų atlikti energetikos įmonių (toliau – ūkio subjektas) reguliuojamos veiklos patikrinimų planą (toliau – patikrinimų planas). 7. Patikrinimų planas tvirtinamas kiekvieniems ateinantiems kalendoriniams metams ne vėliau kaip iki einamųjų metų gruodžio 10 d. Patvirtintas patikrinimų planas, įskaitant ir Aprašo 8 punkte nustatyto planinio patikrinimo atlikimo termino pratęsimą, gali būti keičiamas tik Komisijos pirmininko ar jo įgalioto asmens motyvuotu sprendimu, esant Komisijos įgalioto darbuotojo teikimui. Patvirtintas patikrinimų planas ir jo pakeitimai ne vėliau kaip 3 darbo dienas nuo jų priėmimo skelbiami Komisijos interneto svetainėje. 8. **Patikrinimo plane nustatytas planinio patikrinimo atlikimo terminas negali būti ilgesnis negu 9 mėnesiai. Šis terminas kiekvieną kartą gali būti pratęsiamas ne ilgiau kaip 6 mėnesiams. Termino pratęsimų skaičius nėra ribojimas, tačiau planinis patikrinimas turi būti atliktas per objektyviai įmanomą kuo trumpesnę laikotarpį.** [...]“

Valstybinės energetikos reguliavimo tarybos pirmininko 2014 m. gegužės 26 d. nutarimu Nr. O3-140 patvirtintame Energetikos įmonių reguliuojamos veiklos patikrinimų tvarkos apraše (Aprašas; redakcija galiojanti nuo 2019-07-01) reglamentuojama: „4. **Valstybinės energetikos reguliavimo tarybos (toliau – Taryba) veikla, susijusi su energetikos įmonių reguliuojamos veiklos patikrinimais, planuojama ir atliekama, vadovaujantis Viešojo administravimo įstatymo 36² straipsnio 1 dalyje nustatytais principais.** 5. Energetikos įmonių reguliuojamos veiklos patikrinimai gali būti planiniai ir neplaniniai. 6. Planinis patikrinimas atliekamas pagal Tarybos pirmininko įsakymu patvirtintą metinį planuojamų atlikti energetikos įmonių (toliau – ūkio subjektas) reguliuojamos veiklos patikrinimų planą (toliau – patikrinimų planas). 7. Patikrinimų planas tvirtinamas kiekvieniems ateinantiems kalendoriniams metams ne vėliau kaip iki einamųjų metų gruodžio 10 d. Patvirtintas patikrinimų planas, įskaitant ir Aprašo 8 punkte nustatyto planinio patikrinimo atlikimo termino pratęsimą, gali būti keičiamas tik Tarybos pirmininko ar jo įgalioto asmens motyvuotu sprendimu, esant Tarybos įgalioto darbuotojo teikimui. Patvirtintas patikrinimų planas ir jo pakeitimai ne vėliau kaip 3 darbo dienas nuo jų priėmimo skelbiami Tarybos interneto

svetainėje. **8. Patikrinimo plane nustatytas planinio patikrinimo atlikimo terminas negali būti ilgesnis negu 9 mėnesiai. Šis terminas kiekvieną kartą gali būti pratęsiamas ne ilgiau kaip 6 mėnesiams. Termino pratęsimų skaičius nėra ribojimas, tačiau planinis patikrinimas turi būti atliktas per objektyviai įmanomą kuo trumpesnę laikotarpį. [...].“**

6.7. *Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos 2009-07-08 patvirtintoje Šilumos kainų nustatymo metodikoje* (Metodika; redakcija galiojusi nagrinėjamu laikotarpiu) reglamentuojama: „5. **Būtinios sąnaudos** – pagal Metodiką nustatytos šilumos bazinių kainų (kainų dedamųjų) galiojimo laikotarpio atitinkamo verslo vieneto sąnaudos, būtinos saugiam ir patikimam paslaugos (produkto) teikimui mažiausiomis sąnaudomis. [...]. 56. Nustatant šilumos bazinę kainą (kainos dedamąsias), atsižvelgiama į: [...]; 56.7. **Komisijos atliktų reguliuojamų paslaugų sąnaudų pagrįstumo (būtinumo) patikrinimų, atliekamų vadovaujantis Komisijos patvirtintu Energetikos įmonių reguliuojamos veiklos patikrinimų tvarkos aprašu, rezultatus.** [...]. 82. Šilumos kainos (kainos dedamųjų) nustatymo procedūra, kai Šilumos tiekėjas realizuoja ne mažiau 10 GWh šilumos per metus: 82.1. šilumos bazinės kainos (kainos dedamųjų) atveju: 82.1.1. **Šilumos tiekėjas, vadovaudamasis Metodika, parengia ir pateikia Komisijai bei atitinkamos savivaldybės institucijai šilumos bazinės kainos (kainos dedamųjų) projektą. Bazinės kainos (kainos dedamųjų) projektą Šilumos tiekėjas privalo pateikti ne vėliau kaip likus 5 mėnesiams iki einamojo reguliavimo periodo pabaigos;** 82.1.2. atitinkamos savivaldybės institucija pateikia Komisijai šilumos bazinės kainos (kainos dedamųjų) projekto suderinimo dokumentą ir (arba) motyvuotas pastabas ne vėliau kaip per 30 kalendorinių dienų nuo Šilumos tiekėjo projekto pateikimo dienos; 82.1.3. Komisija, gavusi atitinkamos savivaldybės institucijos pastabas ir jas motyvuotai įvertinusi, arba tokių pastabų negavusi per nustatytą 30 kalendorinių dienų terminą, nustato šilumos bazinę kainą (kainos dedamąsias) ne vėliau kaip per 15 kalendorinių dienų; 82.1.4. atitinkamos savivaldybės taryba, vadovaudamasi Komisijos nustatyta šilumos bazine kaina (kainos dedamosiomis), vadovaudamasi Įstatymu bei Metodikos 76 bei 77 punktais, nustato šilumos kainą (kainos dedamąsias) pirmiesiems šilumos bazinės kainos (kainos dedamųjų) galiojimo metams ne vėliau kaip per 30 kalendorinių dienų; [...].“

Tyrimui reikšminga teismų praktika

7. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo (KT) praktika:

7.1. „Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad neatsiejami teisinės valstybės principo elementai yra teisėtų lūkesčių apsauga, teisinis tikrumas ir teisinis saugumas. Konstituciniai teisėtų lūkesčių apsaugos, teisinio tikrumo, teisinio saugumo principai suponuoja valstybės pareigą užtikrinti teisinio reguliavimo tikrumą ir stabilumą, **apsaugoti asmenų teises, gerbti teisėtus interesus ir teisėtus lūkesčius** (Konstitucinio Teismo 2001-07-12, 2002-11-05, 2003-04-04, 2003-03-17, 2008-12-24 nutarimai, 2010-04-20 sprendimas)“;

7.2. „Konstitucinis Teismas, aiškindamas konstitucinį teisinės valstybės principą, ne kartą konstatavo, jog šis principas suponuoja įvairius reikalavimus įstatymų leidėjui, kitiems teisėkūros subjektams: teisėkūros subjektai teisės aktus gali leisti tik neviršydami savo įgaliojimų teisės aktuose nustatyti reikalavimai turi būti grindžiami bendro pobūdžio nuostatomis (teisės normomis ir principais), kurias įmanoma taikyti visiems numatytiems atitinkamų teisinių santykių subjektams; diferencijuotas teisinis reguliavimas turi būti grindžiamas tik atitinkamais teisės aktais reguliuojamų visuomeninių santykių subjektų padėties objektyviais skirtumais; kad teisinių santykių subjektai galėtų žinoti, ko iš jų reikalauja teisė, teisės normos turi būti nustatomos iš anksto, teisės aktai turi būti oficialiai skelbiami, jie turi būti vieši ir prieinami; įstatymuose ir kituose teisės aktuose nustatytas teisinis reguliavimas turi būti **aiškus, suprantamas, neprieštaringas, teisės aktu formuluotės turi būti tikslios**, turi būti užtikrinami teisės sistemos nuoseklumas ir vidinė darna, teisės aktuose neturi būti nuostatų, vienu metu skirtingai reguliuojančių tuos pačius visuomeninius santykius; kad teisinių santykių subjektai galėtų savo elgesį orientuoti pagal teisės reikalavimus, teisinis reguliavimas turi būti santykinai stabilus; teisės aktais negalima reikalauti neįmanomų

dalykų (*lex non cogit ad impossibilia*); teisės aktų galia yra nukreipta į ateitį, įstatymų ir kitų teisės aktų galiojimas atgal neleidžiamas (*lex retro non agit*), nebent teisės aktu būtų sušvelninama teisinių santykių subjekto padėtis ir kartu nebūtų pakenkiama kitiems teisinių santykių subjektams (*lex benignior retro agit*); [...]. (2004 m. gruodžio 13 d., 2006 m. sausio 16 d., 2009 m. kovo 2 d. nutarimai). Konstitucijoje įtvirtintas teisinės valstybės principas suponuoja ir teisės aktų hierarchiją, *inter alia* tai, kad poįstatyminiai teisės aktai negali prieštarauti įstatymams, konstituciniams įstatymams ir Konstitucijai, kad poįstatyminiai teisės aktai turi būti priimami remiantis įstatymais, kad poįstatyminis teisės aktas yra įstatymo normų taikymo aktas, nepaisant to, ar tas aktas yra vienkartinio (*ad hoc*) taikymo, ar nuolatinio galiojimo (2007 m. rugsėjo 6 d., 2009 m. balandžio 29 d., 2009 m. spalio 8 d., 2011 m. birželio 9 d. nutarimai). Konstitucinis teisinės valstybės principas neleidžia poįstatyminiais teisės aktais reguliuoti santykių, kurie gali būti reguliuojami tik įstatymu, taip pat poįstatyminiais teisės aktais nustatyti tokio teisinio reguliavimo, kuris konkuruotų su nustatytuoju įstatyme, nebūtų grindžiamas įstatymais (2006 m. kovo 14 d., 2009 m. birželio 22 d. nutarimai)“;

7.3. *Konstitucinis Teismas 2004-12-13 nutarime, priimtame byloje Nr. 51/01-26/02-19/03-22/03-26/03-27/03*, konstatavo:

„[...] Valstybės tarnyba turi veikti paklusdama tik Konstitucijai ir teisei. Kiekviena valstybės ar savivaldybės institucija, per kurią vykdomos valstybės funkcijos, kiekvienas valstybės tarnautojas turi paisyti teisėtumo reikalavimų. Valstybės tarnautojai turi nepiktnaudžiauti jiems nustatytais galiomis, nepažeisti teisės aktų reikalavimų. Konstitucinis Teismas 2000-06-30 nutarime konstatavo, kad valstybės institucijos, pareigūnai turi saugoti, ginti žmogaus teises ir laisves; ypač svarbu, kad, vykdydami jiems patikėtas funkcijas, jie patys nepažeistų žmogaus teisių ir laisvių [...]. (Konstitucinio Teismo 1999-05-11 nutarimas, 2004-11-05 išvada) [...]“;

8. *Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo (arba toliau vadinama – LVAT) formuojama praktika:*

8.1. *2012-03-01 nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-1605/2012*) – „[...] Lietuvos Respublikos Konstitucija įtvirtina atsakingo valdymo (gero administravimo) principą (Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1999-05-11, 2004-12-13 nutarimai, 2004-11-05 išvada). Vienas iš gero administravimo principų yra konstitucinė nuostata, kad visos valdžios įstaigos tarnauja žmonėms (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2005-05-31 nutartis administracinėje byloje Nr. A¹⁰-655/2005). [...] kiekviena viešojo administravimo institucija yra saistoma bendrųjų, be kita ko, konstitucinių teisės principų (teisinės valstybės, valdžios įstaigos tarnauja žmonėms, teisės viršenybės, draudimo diskriminuoti, asmenų lygybės prieš įstatymą, proporcingumo ir kt.) bei gero administravimo, atsakingo valdymo principų (teisėtumo, objektyvumo, nepiktnaudžiavimo valdžia, skaidrumo ir kt.)“;

8.2. „Viešojo administravimo subjektų veiksmai turi būti aiškūs, nedviprasmiški. Viešojoje teisėje veikiantys įstatymo viršenybės ir teisinio apibrėžtumo principai lemia tai, kad visi viešojo administravimo subjektai turi tik tokius įgalinimus, kurie jiems yra suteikti konkrečiomis teisės aktų nuostatomis, plečiamas valdymo institucijų kompetencijos aiškinimas yra negalimas (LVAT 2009-04-09 sprendimas administracinėje byloje Nr. A⁵⁵⁶-476/2009; 2009-12-23 nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-1505/2009). „Priimant sprendimą dėl konkretaus prašymo (arba kitokio pobūdžio kreipimosi, nepriklausomai nuo tokio dokumento formos) turi būti veikiamas paisant pagrindiniame šalies įstatyme – Konstitucijoje – įtvirtinto, atkartojamo ir Viešojo administravimo įstatyme, principo, kad valdžios įstaigos tarnauja žmonėms“ (2013-03-05 nutartis administracinėje byloje Nr. A556-439/2013)“;

8.3. „Komisija, kaip valstybinis ekonominis reguliuotojas, nustatydamas priimtinių (jos pakoreguotų) sąnaudų dydį, gali pasinaudoti tam tikro „valingo“ sprendimo priėmimo teise, ir atsižvelgti į Lietuvos Respublikos šilumos ūkio įstatymo, Metodikos tikslus – mažiausiomis sąnaudomis užtikrinti patikimą ir kokybišką šilumos tiekimą šilumos vartotojams (Šilumos ūkio

įstatymo 1 str. 2 d. 1 p.), ginti šilumos vartotojų teises ir teisėtus interesus (Šilumos ūkio įstatymo 1 str. 2 d. 3 p.) (LVAT 2012 m. gruodžio 5 d. sprendimą administracinėje byloje Nr. A261-2872/2012).“

Tyrimo išvados

9. Atsižvelgus į šio tyrimo metu nustatytas aplinkybes bei į teisinį reglamentavimą ir teismų praktiką, konstatuotinos toliau nurodytos aplinkybės:

9.1. vadovaudamiesi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 12 straipsnio nuostatomis, *Seimo kontrolieriai tiria pareiškėjų skundus dėl pareigūnų piknaudžiavimo, biurokratizmo ar kitaip pažeidžiamų žmogaus teisių ir laisvių viešojo administravimo srityje.*

Seimo kontrolieriai nesprendžia ginčų dėl teisės, neturi įgaliojimų tirti ir vertinti aplinkybių, reikalaujančių specialiųjų žinių tam tikroje srityje (pvz.: buhalterinės apskaitos, finansų, energetikos srityse ir pan.).

Seimo kontrolierių veiklos tikslas – ginti žmogaus teisę į gerą viešąjį administravimą, užtikrinant žmogaus teises ir laisves, prižiūrėti, ar valdžios įstaigos vykdo pareigą tinkamai tarnauti žmonėms (SKĮ 3 straipsnis);

9.2. nagrinėjamu atveju siekta nustatyti (ir pateikti išvadas):

9.2.1. *ar teisės aktai, reglamentuojantys valstybės reguliuojamų šilumos kainų nustatymo / derinimo procedūrą (terminus), yra pakankami.*

Vienas iš pagrindinių valstybės reguliuojamų kainų energetikos sektoriuje principų yra būtinųjų sąnaudų susigrąžinimo principas nustatant energijos kainas vartotojams, t. y. pareiga kainas grįsti būtinosiomis (valstybės normuojamomis) sąnaudomis. ŠŪĮ 1 straipsnio 2 dalies 1 punkte (pažymos 6.1 punktą) numatytas siekis mažiausiomis sąnaudomis užtikrinti patikimą ir kokybišką šilumos tiekimą šilumos vartotojams, kuris suponuoja pareigą Komisijai, įgyvendinant reguliuojamų kainų politiką, sudaryti sąlygas šilumos tiekėjams vykdyti jų veiklą kuo efektyviau bei ekonomiškiau, taip užtikrinant kitai santykių šaliai – šilumos vartotojams, kokybišką paslaugos teikimą pagrįstomis kainomis. Taigi, ūkio subjekto vykdoma ūkinė veikla privalo atitikti minėtus kainodaros principus, o šios srities priežiūrą atlieka Komisija (Energetikos įstatymo 8 str. 1 d.). Metodikos 5 punkto 3 pastraipoje (pažymos 6.7 punktą) pateikiamas būtinųjų sąnaudų sąvokos apibrėžimas, kuris numato, kad būtinosiomis sąnaudomis laikomos pagal „Metodiką nustatytos šilumos bazinių kainų (kainų dedamųjų) galiojimo laikotarpio atitinkamo verslo vieneto sąnaudos, būtinos saugiam ir patikimam paslaugos (produkto) teikimui mažiausiomis sąnaudomis“.

Vadovaujantis ŠŪĮ 32 straipsnio 6 punktu, Metodikos 82 punktu, šilumos tiekėjas, kuris realizuoja ne mažiau kaip 10 GWh šilumos per metus, vadovaudamasis šilumos kainų nustatymo metodikomis ir atsižvelgdamas į savivaldybės institucijos ir Tarybos (Komisijos) pastabas, parengia ir teikia Komisijai (Tarybai) bei savivaldybės institucijai šilumos bazinės kainos projektą. Savivaldybės institucija ne vėliau kaip per 30 dienų teikia Komisijai bazinės kainos suderinimo dokumentus ir (ar) pagrįstas pastabas. Komisija, išnagrinėjusi savivaldybės institucijos pastabas arba per 30 dienų jų negavusi, ne vėliau kaip per 15 dienų nustato šilumos bazinę kainą. Pažymėtina tai, kad Metodikos 56 punkte numatyta, jog ***nustatant šilumos bazinę kainą (kainos dedamąsias), atsižvelgiama į Komisijos atliktų reguliuojamų paslaugų sąnaudų pagrįstumo (būtinumo) patikrinimų, atliekamų vadovaujantis Komisijos patvirtintu Energetikos įmonių reguliuojamos veiklos patikrinimų tvarkos aprašu, rezultatus.***

Seimo kontrolierius, įvertinęs pirmiau minimų teisės aktų nuostatas, Tarybos paaiškinimus (Asociacijos skunde 4D-2021/1-523), Asociacijos informaciją dėl beveik 6 metus nenustatytos bazinės šilumos kainos ir vykdytų Bendrovės planinių patikrinimų (Patikrinimas – 1 ir Patikrinimas – 2; pažymos 5 punktą), pažymi, kad nagrinėjamu atveju buvo nustatyta, jog 2015 metų Komisijos pirmininko įsakymu Tikrinimo komisijai buvo pavesta atlikti Bendrovės planinį patikrinimą (pažymos 5.1-5.4 punktai), kuris buvo tęsiamas iki 2016-10-28 ir nutrauktas 2016-11-07. Bendrovė 2016-05-31 (Patikrinimas - 1 nebuvo dar baigtas ar nutrauktas) pateikė savivaldybei ir Komisijai

šilumos bazinės kainos projektą, savivaldybė pateikė pastabas Komisijai dėl minimo projekto. Tačiau Komisija Bendrovės pateikto šilumos bazinės kainos projekto nesvarstė ir per 15 dienų, kaip tai numatyta ŠŪĮ, bazinės kainos nenustatė, priežasčių neinformavo, 2017-06-08 pradėjo Patikrinimą - 2. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad ŠŪĮ nustatytas aiškus, imperatyvus terminas (per 15 dienų) šilumos bazinės kainos nustatymui, ir nenumatyta išimčių (patikrinimų atlikimo, gavus šilumos tiekėjo šilumos bazinės kainos projektą, bazinės kainos nustatymo termino pratęsimo, sustabdymo ir pan.). Taigi, Seimo kontrolieriaus nuomone, Komisija (vėliau Taryba) beveik 6 metus nesvarsčiusi Bendrovės pateikto šilumos bazinės kainos projekto, nenustačiusi šilumos bazinės kainos, ir savo neveikimą teisindama Bendrovės planinio patikrinimo atlikimu, dideliu Tarybos (Komisijos) darbuotojų užimtumu, nevykdė imperatyvių teisės aktų reikalavimų.

Seimo kontrolieriaus nuomone, siekiant ateityje išvengti tokių situacijų, t. y. kad nebūtų pažeisti ŠŪĮ nustatyti šilumos bazinės kainos nustatymo terminai, tikslinga svarstyti įstatymo tikslinimo klausimą: numatyti termino šilumos bazinei kainai nustatyti (15 dienų) pratęsimo ar stabdymo galimybę, jeigu šilumos tiekėjo planinio patikrinimo eigoje šilumos tiekėjas pateikia šilumos bazinės kainos projektą, ar, gavus šilumos tiekėjo parengtą šilumos bazinės kainos projektą, priimamas sprendimas, kad reikia atlikti šilumos tiekėjo patikrinimą; pakeitimus derinant su ŠŪĮ tikslais (*mažiausiomis sąnaudomis užtikrinti patikimą ir kokybišką šilumos tiekimą šilumos vartotojams; ginti šilumos vartotojų teises ir teisėtus interesus*), kt. nuostatomis, ir jeigu jais nebus pažeisti ar bus mažiau apsaugoti vartotojų interesai.

Kaip nurodė LVAT, „siekdamas įstatyme nurodytų tikslų viešojo administravimo subjektas yra saistomas bendrųjų viešojo administravimo principų (teisėtumo, proporcingumo, draudimo diskriminuoti ir kt.). Tarp įvairių teisės aktais siekiamų tikslų turi egzistuoti pusiausvyra, vieno tikslo negalima nepagrįstai išskirti paneigiant kitą. Jeigu susiduriama su konkrečių tikslų tarpusavio konkurencija, kuriam tikslui suteikti prioritetą pasirenka teisės aktą priimančias viešojo administravimo subjektas, tačiau tai turi būti daroma kuo mažiau darant įtaką likusiems tikslams įgyvendinti. Taigi Komisijai yra suteikti tam tikri įgaliojimai valstybės reguliuojamų kainų srityje, įgaliojimai reguliuojant kainas šilumos ūkyje ir Komisija turi diskrecijos teisę, atsižvelgdama į Šilumos ūkio įstatymo 1 straipsnyje įtvirtintus tikslus ir kitas anksčiau minėtas teisės normas, pasirinkti ekonominio reguliavimo prioritetus ir priimti atitinkamus sprendimus.“ (LVAT 2016-12-13 nutartis administracinėje byloje Nr. eA-1811-822/2016).

Seimo kontrolierius kritiškai vertina Komisijos (Tarybos), kuriai ŠŪĮ nuostatos suponuoja pareigą įgyvendinant reguliuojamų kainų politiką, sudaryti sąlygas šilumos tiekėjams vykdyti jų veiklą kuo efektyviau bei ekonomiškiau, taip užtikrinant kitai santykių šaliai – šilumos vartotojams, kokybišką paslaugos teikimą pagrįstomis kainomis, veiklą (darbo organizavimą), vykdant priskirtas funkcijas (šilumos bazinės kainos nustatymas, šilumos tiekėjų veiklos patikrinimų atlikimas ir kt.): netinkamai organizavo darbą (planavo), kad Bendrovės pateiktas šilumos bazinės kainos projektas būtų ŠŪĮ nustatytais imperatyviais terminais apsvarstytas ir patvirtintos kainos, netinkamai planavo Bendrovės patikrinimus (pradėjo Patikrinimą-1 – jį nutraukė, vėliau pradėjo Patikrinimą-2 – jis tęsėsi iki 2021 metų). Seimo kontrolierius pažymi, darbas (patikrinimai, svarstymai) turi būti planuojamas taip, kad būtų galima jį atlikti per teisės aktuose nustatytus terminus ir tvarka, o išsikelti tikslai ir nustatyti prioritetai negali būti aukščiau už vartotojų interesus.

9.2.2. ar Aprašo nuostatos, reglamentuojančios energetikos įmonių reguliuojamos veiklos patikrinimų terminus, nepažeidžia teisėkūros principų.

Ūkio subjekto veiklos patikrinimas – teisės aktų reglamentuoti viešojo administravimo subjektų veiksmai, kuriais tikrinama ūkio subjekto veikla. Tarybos veikla, susijusi su energetikos įmonių reguliuojamos veiklos patikrinimais, planuojama ir atliekama vadovaujantis VAI 36² straipsnio 1 dalyje nustatytais principais.

Siekiant tinkamai nustatyti šilumos bazinę kainą, atliekamas reguliuojamų paslaugų sąnaudų pagrįstumo patikrinimas. Patikrinimą atlieka Taryba vadovaudamasi EĮ, ŠŪĮ, Aprašu. Nagrinėjamu atveju Komisijos, vėliau Tarybos pirmininko įsakymais sudarytos Tikrinimo komisijos, laikydamosi Apraše nustatytų terminų (pažymos 6.6 punktas), nuo 2015-12-16 (buvo

sudaryta Tikrinimo komisija Patikrinimui - 1 atlikti) iki 2021 metų gegužės mėnesio, t. y. beveik 6-erius metus vykdė (su pertraukomis, planinio patikrinimo terminas buvo pratęsimas, nutraukiamas ir vėl pradėtas Patikrinimas - 2; pažymos 5 punktas) Bendrovės reguliuojamos veiklos planinį patikrinimą, siekiant įvertinti 2012–2016 metų reguliuojamai veiklai priskirtų sąnaudų, dengiamų reguliuojamos veiklos pajamomis, pagrįstumą. Planinių patikrinimų terminai buvo tęsiami Komisijos (Tarybos) pirmininko įsakymais. Seimo kontrolierius, vertindamas Apraše nustatytus terminus planiniam patikrinimui atlikti (*„Patikrinimo plane nustatytas planinio patikrinimo atlikimo terminas negali būti ilgesnis negu 9 mėnesiai. Šis terminas kiekvieną kartą gali būti pratęsimas ne ilgiau kaip 6 mėnesiams. Termino pratęsimų skaičius nėra ribojimas, tačiau planinis patikrinimas turi būti atliktas per objektyviai įmanomą kuo trumpesnę laikotarpį“*, pažymos 6.6 punktas), pažymi, kad terminai yra nepakankamai konkretūs, patikrinimų pratęsimas gali tęstis neapibrėžtą laiką, nes jų skaičius neribojamas, nėra aišku, koks tai terminas – „objektyviai kuo trumpesnis laikotarpis“.

Seimo kontrolierius atkreipia dėmesį ir į tai, kad Aprašo nuo 2019-07-01 galiojančioje redakcijoje nurodyta, kad *Tarybos veikla, susijusi su energetikos įmonių reguliuojamos veiklos patikrinimais, planuojama ir atliekama, vadovaujantis Viešojo administravimo įstatymo 36² straipsnio 1 dalyje nustatytais principais*. Tačiau VAI nuostatos pasikeitė nuo 2020-11-01 ir šio įstatymo galiojančioje redakcijoje principai, kuriais vadovaujama atliekant ūkio subjektų patikrinimus, nurodomi 30 straipsnyje. Ši nuostata nebuvo patikslinta Apraše atsižvelgus, kad pasikeitė VAI.

Pažymėtina tai, kad teisėkūros principais vadinami tam tikri imperatyvūs reikalavimai, keliami teisėkūroje dalyvaujantiems subjektams, siekiant sukurti vientisą, nuoseklią, darnią ir veiksmingą teisės sistemą. Pagal Teisėkūros pagrindų įstatymo nuostatas, teisėkūroje taikomi šie principai: *pagarbos asmens teisėms ir laisvėms* – reiškiantis, kad teisės aktų nuostatos turi užtikrinti ir negali paneigti Konstitucijoje, Europos Sąjungos teisės aktuose, Lietuvos Respublikos tarptautinėse sutartyse, Lietuvos Respublikos įstatymuose ir kituose teisės aktuose nustatytų asmens teisių ir laisvių, teisėtų interesų; *efektyvumo* – reiškiantis, kad rengiant teisės akto projektą turi būti įvertinamos visos galimos teisinio reguliavimo alternatyvos ir pasirenkama geriausia iš jų, teisės akte turi būti įtvirtinamos veiksmingiausiai ir ekonomiškiausiai teisinio reguliavimo tikslą leisiančios priemonės, turi būti skelbiami ir įvertinami dėl teisinio reguliavimo gauti pasiūlymai, o teisėkūros veiksmai atliekami per protingus terminus; *aiškumo* – reiškiantis, kad teisės aktuose nustatytas teisinis reguliavimas turi būti logiškas, nuoseklus, glaustas, suprantamas, tikslus, aiškus ir nedviprasmiškas. Taigi, vertinant Aprašo nuostatas, nustatančias planinio patikrinimo atlikimo terminus, teisėkūros principų prasme, darytina išvada, kad jos pažeidžia *aiškumo* (terminai neaiškūs, dviprasmiški), *efektyvumo* (nustatyti terminai nėra protingi, siekiamas tikslas nebus pasiektas efektyviausiomis priemonėmis) ir netgi *pagarbos asmens teisėms ir laisvėms* (atliekant planinius patikrinimus Apraše dabar nustatytais terminais galimai pažeidžiamos šilumos vartotojų teisės gauti šilumos tiekimo paslaugą mažiausiomis sąnaudomis) principus. Pažymėtina ir tai, kad dėl termino neapibrėžtumo, nekonkretumo, Tarybos veikla, tęsiant patikrinimus, pagrįstai kelia vartotojų pasipiktinimą, nepasitikėjimą Tarybos veiksmais, galimai sudaro prielaidas vilkinimui, t. y. tinkamai nevykdoma Tarybai valstybės priskirta funkcija *„nustatant valstybės reguliuojamas kainas, įvertinti teikiamų paslaugų sąnaudas, atsižvelgiant į protingumo kriterijus atitinkančią investicijų grąžą“*.

Europos Sąjungos Pagrindinių teisių chartijoje nustatyta kiekvieno asmens teisė į gerą administravimą, kuri reiškia, kad institucijos reikalus turėtų tvarkyti nešališkai, teisingai ir per kiek įmanomai trumpesnę laiką (Pagrindinių teisių chartijos 41 str. 1 d.). Terminai suteikia stabilumo, aiškumo teisiniuose santykiuose. „Terminai sprendimo priėmimui yra skirti užtikrinti, kad administracinis procesas nebūtų pernelyg ilgai užtęsiamas, o viešojo administravimo subjektai įvykdytų jiems pavestą kompetenciją (LVAT 2013 m. spalio 8 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A602-1189-13/2013)“.

Konstitucinio Teismo 2004-12-13 nutarime konstatuota: „Konstitucinis teisinės valstybės principas suponuoja įvairius reikalavimus įstatymų leidėjui, kitiems teisėkūros subjektams: teisėkūros subjektai teisės aktus gali leisti tik neviršydami savo įgaliojimų; teisės aktuose nustatyti reikalavimai turi būti grindžiami bendro pobūdžio nuostatomis (teisės normomis ir principais), kurias įmanoma taikyti visiems numatytiems atitinkamų teisinių santykių subjektams; diferencijuotas teisinis reguliavimas turi būti grindžiamas tik atitinkamais teisės aktais reguliuojamų visuomeninių santykių subjektų padėties objektyviais skirtumais; kad teisinių santykių subjektai galėtų žinoti, ko iš jų reikalauja teisė, teisės normos turi būti nustatomos iš anksto, teisės aktai turi būti oficialiai skelbiami, jie turi būti vieši ir prieinami; įstatymuose ir kituose teisės aktuose nustatytas teisinis reguliavimas turi būti *aiškus, suprantamas, neprieštaringas, teisės aktu formuluotės turi būti tikslios.*“

Seimo kontrolieriaus nuomone, dėl pirmiau pateiktų išvadų, Aprašo nuostatos neatitinka teisėkūros principų, todėl teiktina rekomendacija dėl minimo teisės akto tobulinimo.

9.2.3. *ar Taryba (ir Komisija), vykdydama jai priskirtą funkciją, susijusią su valstybės reguliuojamų šilumos kainų nustatymu / derinimu, ėmėsi pakankamų priemonių nagrinėjamu laikotarpiu, kad valstybės reguliuojama šilumos bazinė kaina UAB „Y“ valdomoms dviem katilinėms būtų nustatyta per ŠŪĮ nustatytą terminą, tuo užtikrinant Trakų, Lentvario šilumos vartotojams galimybę gauti teisingą kainą už suteiktas šilumos tiekimo paslaugas.*

Seimo kontrolierius, tyrimo metu vertindamas turimą informaciją, teisės aktų nuostatas, suabejojo Komisijos (Tarybos) jai priskirtos funkcijos, susijusios su valstybės reguliuojamų šilumos kainų nustatymu / derinimu, tinkamu vykdymu, t. y. ar derinant (vykdant ŠŪĮ bei Tarybos patvirtintuose teisės aktuose nustatyta tvarka derinimo procedūrą) šilumos bazinę kainą buvo atsižvelgiama į vartotojų interesus.

Pažymėtina, kad vadovaujantis VAĮ nuostatomis, ūkio subjektų veiklos priežiūrą atliekantys subjektai savo veiklą organizuoja taip, kad patikrinimų planas būtų įgyvendintas, patikrinimų plano keitimas galimas tik tuo atveju, kai yra motyvuotas ūkio subjektų veiklos priežiūrą atliekančio subjekto sprendimas.

Tyrimu nustatyta, kad Komisijos (Tarybos) atliekamo Bendrovės planinio patikrinimo užsitęsimą sąlygojo tam tikros priežastys (pažymos 5 punktas): galimai netinkamos audito įmonės pasirinkimas (buvo nutraukta sutartis dėl audito atlikimo), audito paslaugų viešojo pirkimo organizavimas ir dėl to Patikrinimo-1 nutraukimas, ir tik 2017-06-08 naujos Tikrinimo komisijos sudarymas dėl Patikrinimo-2 atlikimo siekiant įvertinti Bendrovės 2013–2016 metų reguliuojamoms veikloms priskirtų sąnaudų, dengiamų reguliuojamų veiklų pajamomis, pagrįstumą, Audito įmonės nesilaikymo sutarties sąlygų ir vėlavimo pateikti ataskaitą bei išvadas, dėl Tikrinimo komisijos narių galimai didelio darbo krūvio (paaiškinta, kad dalis Tikrinimo komisijos dalyvavo rengiant Šilumos kainų nustatymo metodiką), vėliau dėl paskelbto karantino (dėl COVID-19 pandemijos) ir kitų priežasčių.

LVAT sprendime yra pasisakęs (pažymos 8.3 punktas), kad „Komisija (Taryba), nustatydamą priimtinių (jos pakoreguotų) sąnaudų dydį, gali pasinaudoti tam tikro „valingo“ sprendimo priėmimo teise, ir atsižvelgti į ŠŪĮ, Metodikos tikslus – mažiausiomis sąnaudomis užtikrinti patikimą ir kokybišką šilumos tiekimą šilumos vartotojams, ginti šilumos vartotojų teises ir teisėtus interesus.“ Taigi, Komisija (Taryba) ŠŪĮ nustatytais imperatyviais terminais sprendimo nepriėmė, o visais pateiktais paaiškinimais siekė pateisinti savo veiksmus (neveikimą), t. y. šilumos bazinės kainos nenustatymą šešis metus (šio tyrimo metu bazinė šilumos kaina nustatyta). Tarybos paaiškinimai neįrodo (ir tai prieštarauja ŠŪĮ nuostatomis), kad Bendrovės planinis patikrinimas atliktas „per objektyviai įmanomą kuo trumpesnę laikotarpį“, Komisija (Taryba) savo aktyviais veiksmais darė viską, kad nebūtų pažeistos šilumos vartotojų teisės ir teisėti interesai mokėti teisingą kainą už tiekiamą šilumą.

Kritiškai vertinamas paaiškinimas, kad viena iš priežasčių – dalies Tikrinimo komisijos narių užimtumas, t. y. dalyvavimas rengiant kitą teisės aktą. Seimo kontrolieriaus nuomone, vartotojų (gyventojų) teisės negali būti pažeidžiamos dėl galimai blogo vidaus darbo organizavimo:

darbuotojų trūkumo, darbuotojų užimtumo papildomais darbais ir kitų priežasčių.

Konstitucinis Teismas ne kartą yra pasisakęs, kad Konstitucinis teisinės valstybės principas yra glaudžiai susijęs ir su konstitucinėmis vertybėmis, kuriomis grindžiamas šalies ūkis (2008 m. gruodžio 4 d., 2009 m. kovo 2 d. nutarimai). „Ūkinės veiklos reguliavimo pagrindinis kriterijus – bendra tautos gerovė; ūkinės veiklos teisinis reguliavimas nėra savitiksliis dalykas, jis yra socialinės inžinerijos priemonė, būdas per teisę siekti tautos gerovės (*inter alia* 1995 m. gegužės 13 d., 2008 m. birželio 30 d., 2008 m. gruodžio 4 d. nutarimai); valstybė, reguliuodama ūkinę veiklą, turi laikytis asmens ir visuomenės interesų derinimo principo, užtikrinti ir privataus asmens (ūkinės veiklos subjekto), ir visuomenės interesus, siekti ne atskirų asmenų gerovės, bet būtent bendros tautos gerovės, kuri neturi būti priešpriešinama paties ūkio subjekto, kurio veikla yra reguliuojama, taip pat asmenų, įsteigusių, valdančių tą ūkio subjektą arba kitaip su juo susijusių, gerovei, jų teisėms ir teisėtiems interesams (2009 m. balandžio 29 d. nutarimas); Konstitucijos 46 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta valstybės pareiga, atsižvelgiant į valstybės išteklius, jos materialines ir finansines galimybes bei kitus svarbius veiksnius, reguliuoti ūkinę veiklą taip, kad ji tarnautų bendrai tautos gerovei, suponuoją reikalavimą įstatymų leidėjui, reguliuojant minėtą veiklą, derinti įvairias konstitucines vertybes (2009 m. kovo 2 d., 2015 m. kovo 5 d. nutarimai), *inter alia* asmens ūkinės veiklos laisvę ir iniciatyvą, sąžiningos konkurencijos laisvę, vartotojų interesų apsaugą (2015 m. balandžio 3 d. nutarimas).“

Pažymėtina, kad Konstitucijos 46 straipsnio 5 dalyje yra nustatyta valstybės pareiga ginti vartotojų interesus. „Ši konstitucinė nuostata suponuoją tai, kad teisės normomis turi būti nustatytos įvairios vartotojų interesų gynimo priemonės, kad valstybės institucijos turi kontroliuoti, kaip ūkio subjektai laikosi nustatytų reikalavimų, ir kt. (2000 m. spalio 18 d. nutarimas); [...]; įstatymų leidėjas, reguliuodamas tam tikros ūkio srities, kurioje įtvirtinama kurių nors ūkio subjektų specifinė teisinė padėtis, santykius ir nustatydamas kitais įstatymais nustatyto šių santykių reguliavimo išimtis, privalo nustatyti ir papildomas teises priemones, kurios užtikrintų vartotojų teisių ir teisėtų interesų apsaugą (2003 m. kovo 17 d. nutarimas).“

10. Apibendrinus pateiktas išvadas, konstatuotina:

10.1. Apraše (8 p.) nurodyti ūkio subjektų planinių patikrinimų atlikimo terminai yra nekonkretūs, neužtikrinantys, kad patikrinimų, teikiamų paslaugų sąnaudų įvertinimas, o taip pat su tuo susijusios šilumos bazinių kainų nustatymo / derinimo procedūros, nebūtų vilkinami, tęsiami neapibrėžtą laikotarpį; Komisija (Taryba) nevykdė jai priskirtos kompetencijos, o tuo buvo pažeistos gyventojų (vartotojų) teisės ir teisėti interesai mokėti teisingą kainą už teikiamą paslaugą – šilumos tiekimą;

10.2. Komisijos (Tarybos) veiksmai, vykdant priskirtas funkcijas, susijusias su valstybės reguliuojamų kainų ribų nustatymu / derinimu, teikiamų paslaugų sąnaudų įvertinimu (planinio patikrinimo vykdymu), nebuvo pakankamai aktyvūs, Bendrovės planiniai patikrinimai vyko beveik 6-erius metus, tuo buvo pažeista gyventojų (šilumos vartotojų) teisė mokėti teisingą kainą už šilumos tiekimo paslaugas;

10.3. Aprašo 4 punkto nuostatos neatitinka šiuo metu galiojančio VAĮ nuostatų.

Seimo kontrolieriaus iniciatyva pradėtas tyrimas pripažintinas pagrįstu.

11. „Konstitucijoje yra įtvirtintas atsakingo valdymo principas. Valdžios atsakomybė visuomenei – teisinės valstybės principas, kuris įtvirtintas Konstitucijoje nustačius, kad valdžios įstaigos tarnauja žmonėms (Konstitucinio Teismo 1999-05-11 nutarimas, 2004-11-05 išvada) [...]“

Konstitucinis teisinės valstybės principas suponuoją įvairius reikalavimus įstatymų leidėjui, kitiems teisėkūros subjektams, *inter alia* tai, kad teisėkūros subjektai teisės aktus gali leisti tik neviršydami savo įgaliojimų (*inter alia* 2006 m. sausio 16 d., 2010 m. kovo 22 d., 2010 m. lapkričio 9 d., 2013 m. balandžio 2 d., 2015 m. birželio 16 d. nutarimai).

SEIMO KONTROLIERIAUS SPRENDIMAS

12. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Seimo kontrolierius nusprendžia savo iniciatyva pradėti tyrimą dėl Valstybinės energetikos reguliavimo tarybos pareigūnų veiksmų (neveikimo) pripažinti pagrįstu.

SEIMO KONTROLIERIAUS REKOMENDACIJA

13. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 8 punktu, Seimo kontrolierius *Valstybinės energetikos reguliavimo tarybos pirmininkui* siūlo:

13.1. imtis priemonių, kad teisės aktai ir administraciniai sprendimai būtų priimami laikantis teisinės valstybės principo „valdžios įstaigos tarnauja žmonėms“, teisėkūros principų, būtų aiškūs, suprantami, neprieštaringi, teisės aktų formulotės būtų tikslios;

13.2. spręsti klausimą dėl *Šilumos ūkio įstatymo, Energetikos įmonių reguliuojamos veiklos patikrinimų tvarkos aprašo* nuostatų tikslinimo.

Prašytume apie rekomendacijų nagrinėjimo rezultatus Seimo kontrolierių informuoti Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje nustatyta tvarka, t. y., **ne vėliau kaip per 30 dienų nuo siūlymo (rekomendacijos) gavimo dienos.**

Pažymą pateikti Lietuvos Respublikos Seimui ir Lietuvos Respublikos Vyriausybei.

Seimo kontrolierius

Augustinas Normantas